ھەزرىتى سالىھ ئەلەيھىسسالام

ئاردىن ئۇزۇن يىللار ئۆتتى، بەزىلەر ئۆلۈپ، بەزىلەر تۇغۇلدى.

ئاد قەۋمىدىن كېيىن، سەمۇد قەۋمى كەلدى. ئازاب ھېكايىسى سەمۇد قەۋمىدە باشقا بىر شەكىلدە تەكرارلاندى.

سەمۇدمۇ بۇتلارغا چوقۇنىدىغان بىر قەۋم ئىدى. ئاللاھ ئۇلارغا ھەزرىتى سالىھنى ئەۋەتتى. سالىھ قەۋمىگە:

﴿ئى قەۋمىم! ئاللاھقا ئىبادەت قىلىڭلار، سىلەرگە ئاللاھتىن باشقا ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر﴾[1] دېدى.

ھەق ئۆزگەرمىگەندەك، پەيغەمبەرلەرنىڭ ئەڭ ئاساسلىق جۈملىسىمۇ ئۆزگەرمىگەندى. سالىھنىڭ ئېيتقانلىرى، سەمۇد قەۋمىنىڭ كاتتىلىرى ئۈچۈن يېڭىلىق بولۇپ تۇيۇلدى. ئۇ، قەۋمىنىڭ ئىلاھلىرىغا: «كېرەكسىز نەرسىلەر» دەپ بەدنام چاپلىغاندى ۋە قەۋمىنى ئىلاھلارغا چوقۇنۇشتىن توسۇپ، بىر ئاللاھقا ئىبادەت قىلىشقا چاقىرغانىدى. ئۇنىڭ دەۋىتى سەمۇد قەۋمى ئىچىدە غۇلغۇلا پەيدا قىلدى. سالىھ ئىلمى، پاكلىقى ۋە ياخشىلىقى بىلەن تونۇلغان بىرى ئىدى. قەۋمى ئۇنى، الله ئۇنىڭغا ۋەھيى قىلىشتىن ۋە ئۇلارغا پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىشتىن بۇرۇن ھۆرمەتلەيتتى.

سەمۇد قەۋمى ئۇنىڭغا:

﴿ئى سالىھ! بۇنىڭدىن بۇرۇن سەن ئارىمىزدا ئۈمىد قىلىنغان كىشى ئىدىڭ (يەنى بۇ سۆزنى ئېيتىشىڭدىن بۇرۇن ئارىمىزدا چوڭ ئادەم بولۇپ قېلىشىڭنى ئۈمىد قىلاتتۇق)، بىزنى ئاتا ـ بوۋىلىرىمىز ئىبادەت قىلىپ كەلگەن بۇتلارغا ئىبادەت قىلىشتىن توسامسەن؟ شەك ـ شۈبھىسىزكى، ھەقىقەتەن بىز سەن دەۋەت قىلغان ئىشقا زور گۇماندىمىز﴾[2] دېيىشتى.

سەمۇد قەۋمىدىكى ئىنكار قىلغۇچىلارنىڭ پىكىر شەكلىگە قاراڭ!

ئۇلار سالىھقا شەخسىي تەرەپتىن يېقىنلاشماقتا ئىدى. بىزنىڭ سەندىن ئۈمىد كۈتكەن بەزى تەرەپلىرىمىز بار ئىدى. ئىلمىڭ، پاكلىقىڭ، ئەقلىڭ، دۇرۇستلۇقۇڭ تۈپەيلىدىن ئارىمىزدا ئۈمىد قىلىنغان كىشى ئىدىڭ. ئەمما سەندىكى ئۈمىدلىرىمىز كۆپۈككە ئايلاندى. سەن بىزنى ئاتا ـ بوۋىلىرىمىز ئىبادەت قىلىپ كەلگەن بۇتلارغا ئىبادەت قىلىشتىن توسامسەن؟

---

[1] سۈرە ھۇد 61 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[2] سۈرە ھۇد 62 ـ ئايەت.

هەزرىتى سالىھ ئەلەيھىسسالام

ئارىدىن ئۇزۇن يىللار ئۆتتى، بەزىلەر ئۆلۈپ، بەزىلەر تۇغۇلدى.

ئاد قەۋمىدىن كېيىن، سەمۇد قەۋمى كەلدى. ئازاب ھېكايىسى سەمۇد قەۋمىدە باشقا بىر شەكىلدە تەكرارلاندى.

سەمۇدمۇ بۇتلارغا چوقۇنىدىغان بىر قەۋم ئىدى. ئاللاھ ئۇلارغا ھەزرىتى سالىھنى ئەۋەتتى. سالىھ قەۋمىگە:

﴿ئى قەۋمىم! ئاللاھقا ئىبادەت قىلىڭلار، سىلەرگە ئاللاھتىن باشقا ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر﴾① دېدى.

ھەق ئۆزگەرمىگەندەك، پەيغەمبەرلەرنىڭ ئەڭ ئاساسلىق جۇملىسىمۇ ئۆزگەرمىگەندى. سالىھنىڭ ئېيتقانلىرى، سەمۇد قەۋمىنىڭ كاتتىلىرى ئۈچۈن يېڭىلىق بولۇپ تۇيۇلدى. ئۇ، قەۋمىنىڭ ئىلاھلىرىغا: «كېرەكسىز نەرسىلەر» دەپ بەدنام چاپلىغاندى ۋە قەۋمىنى ئىلاھلارغا چوقۇنۇشتىن توسۇپ، بىر ئاللاھقا ئىبادەت قىلىشقا چاقىرغاندى. ئۇنىڭ دەۋتى سەمۇد قەۋمى ئىچىدە غۇلغۇلا پەيدا قىلدى. سالىھ ئىلمى، پاكلىقى ۋە ياخشىلىقى بىلەن تونۇلغان بىرى ئىدى. قەۋمى ئۇنى، الله ئۇنىڭغا ۋەھيى قىلىشتىن ۋە ئۇلارغا پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىشتىن بۇرۇن ھۆرمەتلەيتتى.

سەمۇد قەۋمى ئۇنىڭغا:

﴿ئى سالىھ! بۇنىڭدىن بۇرۇن سەن ئارىمىزدا ئۈمىد قىلىنغان كىشى ئىدىڭ (يەنى بۇ سۆزنى ئېيتىشىڭدىن بۇرۇن ئارىمىزدا چوڭ ئادەم بولۇپ قېلىشىڭنى ئۈمىد قىلاتتۇق)، بىزنى ئاتا ـ بوۋىلىرىمىز ئىبادەت قىلىپ كەلگەن بۇتلارغا ئىبادەت قىلىشتىن توسامسەن؟ شەك ـ شۈبھىسىزكى، ھەقىقەتەن بىز سەن دەۋەت قىلغان ئىشقا زور گۇماندىمىز﴾② دېيىشتى.

سەمۇد قەۋمىدىكى ئىنكار قىلغۇچىلارنىڭ پىكىر شەكلىگە قاراڭ!

ئۇلار سالىھقا شەخسىي تەرەپتىن يېقىنلاشماقتا ئىدى. بىزنىڭ سەندىن ئۈمىد كۈتكەن بەزى تەرەپلىمىز بار ئىدى. ئىلمىڭ، پاكلىقىڭ، ئەقلىڭ، دۇرۇسلۇقۇڭ تۈپەيلىدىن ئارىمىزدا ئۈمىد قىلىنغان كىشى ئىدىڭ. ئەمما سەندىكى ئۈمىدلىرىمىز كۆپۈككە ئايلاندى. سەن بىزنى ئاتا ـ بوۋىلىرىمىز ئىبادەت قىلىپ كەلگەن بۇتلارغا ئىبادەت قىلىشتىن توسامسەن؟

① سۈرە ھۇد 61 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
② سۈرە ھۇد 62 ـ ئايەت.

www.munber.org

بۇ نېمە دېگەن قاباھەت؟! ئى سالىھ! بىز سېنىڭ ئاتا ـ بوۋىلىرىمىز ئىبادەت قىلىپ كەلگەن بۇتلىرىمىزنى ھاقارەتلىشىڭنى كۈتمىگەنىدۇق.

مانا مۇشۇنداق، نورمال نەرسىلەر سەمۇد قەۋمىگە غەلىتە تۇيۇلدى.

لازىملىق ۋە بەرھەق نەرسىنى قوبۇل قىلماي، قېرىنداشلىرى ئۆزلىرىنى سالىھنىڭ ئاللاھقا ئىبادەت قىلىشقا چاقىرىشىغا ھاڭ ـ تاڭ بولغانىدى.

نېمە ئۈچۈن؟

ئۇلارنىڭ دەلىل، ئىسپات ۋە ئەقىدىلىرى يوق بولۇپ، پەقەت ئاتا ـ بوۋىلىرى ئىبادەت قىلىپ كېلىۋاتقانلىقى ئۈچۈنلا ئىدى.

ئادەت ـ ئىنساندا شۇنداق كۈچلۈك تەسىر قالدۇرىدۇ.

ئەنئەنىنىڭ تەسىرىمۇ شۇنداق كۈچلۈكتۇر. پەيغەمبەر كېلىپ، ئۇ مەنىسىز ئەنئەنىلەرگە قارشى چىقىدۇ ۋە ئىنساننى ھالاكەتكە سۆرەيدىغان قالاقلىقلارنى سۈپۈرۈپ تاشلايدۇ.

شۇنىڭ بىلەن، تەۋھىد ئېتىقادى (يەنى بىر ئاللاھقا ئىمان ئېيتىش) ئۆزىنى ھەممىدىن ئاۋۋال پىكىر ھۆرلۈكىگە، ئىنسان ئەقلىنى ئەنئەنە بېسىمىدىن، ئۆتمۈش زاماندىكىلەرنىڭ خۇراپاتلىقلىرىدىن، ئادەتلەرنىڭ زىيان ۋە قورقۇنچلىرىدىن قۇتۇلۇشقا دەۋەت قىلغۇچى سۈپىتىدە ئېلان قىلىدۇ.

مانا بۇ، ھەقىقىي تەۋھىد دەۋىتى بولۇپ، ئەقلىي ھۆرلۈك ۋە ئۇنىڭدىن باشقا ھەر تۈرلۈك ھۆرلۈكلەرنىڭ شەكىللىنىشىنىڭ ئېلانى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ.

بۇ، ئەقلى ئۆتمۈشتىكىلەرنىڭ پىكىرلىرى، ئۆلگەنلەرنىڭ ئۆرپ ـ ئادەتلىرى، ئاتا ـ بوۋىلىرىنىڭ سەپسەتىلىرى بىلەن ئۇيۇل تاشقا ئايلىنىپ كەتكەنلەردىن باشقىلىرى قارشى چىقالمايدىغان دەۋەت ئىدى.

ھەزرىتى سالىھ ئوچۇق ـ ئاشكارا دەۋەت قىلغان بولسىمۇ، قەۋمىنىڭ ئۇنىڭغا ئىشەنمىگەنلىكى كۆرۈلمەكتە. ئۇلار ھەزرىتى سالىھنىڭ دەۋىتىدىن نارازى بولۇشتى ۋە ئۇنىڭ سېھىرلەنگەنلىكىنى پەرەز قىلىشتى. ئۇنىڭدىن ئاللاھنىڭ ئۇنى ئۆزلىرىگە پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەنلىكىگە ئىسپات كۆرسىتىشىنى تەلەپ قىلدى. ئاللاھ ئۇلارنىڭ تەلىپىگە جاۋاب بەرمەكچى بولدى.

سەمۇدلۇقلار تاغلارنى تېشىپ، ئۆيلەرنى ياسايتتى. تاغدىن چىققان قۇرام تاشلاردىن پايدىلىناتتى. ئۇلار ناھايىتى كۈچتۈڭگۈر ئادەملەر ئىدى. ھەرقانداق ئىشتىن ئۆزلىرىنىڭ رىزقىنى تېپىپ يېيەلەيتتى. ئۇلار ئاد قەۋمىدىن كېيىن، ئۇ يەرگە ماكانلىشىپ ئاۋاتلاشتۇرغانىدى.

ئۇلار بىر مۆجىزە كەلتۈرۈشنى تەلەپ قىلغاندا، ھەزرىتى سالىھ ئۇلارغا:

www.munber.org

﴿ئى قەۋمىم! بۇ ئاللاھ (بىۋاستە) ياراتقان چىشى تۆگە سىلەرگە مىناك مۆجىزە مەدۇر، ئۇنى ئاللاھنىڭ زېمىنىغا قويۇۋېتىڭلار، ئىختىيارى ئوتلىسۇن، ئۇنىڭغا زىيان ـ زەخمەت يەتكۈزمەڭلار، بولمىسا سىلەرنى پات ئارىدا كېلىدىغان ئازاب ھالاك قىلىدۇ﴾[1] دېدى.

بۇ ھەقتە ھەرخىل مۇلاھىزىلەر يۈرگۈزۈلگەن بولۇپ، بەزىلىرى: «تۆگە ئاللاھنىڭ مۆجىزىسى ئىدى. چۈنكى، بىر كۈنى تاغدىكى قۇرام تاشلاردىن بىرى يېرىلىپ، ئىچىدىن بىر تۆگە چىقتى. ئۇنىڭ ئارقىسىدىن بىر بوتىلىقى چىقتى. تۆگە بوتىلىقىنى ئىنسانغا بىلىنمىگەن بىر ئۇسۇلدا تۇغقان» دېسە؛ بەزىلىرى: «ئۇ ئاللاھنىڭ مۆجىزىسى ئىدى. چۈنكى، ئۇ بىر كۈندە كۆل سۈيىنىڭ ھەممىسىنى ئىچىۋېتەتتى ۋە باشقا ھايۋانلارنى كۆل بويىغا يېقىنلاشتۇرمايتتى» دېدى. يەنە بەزىلىرى مۇنداق دېدى: «ئۇ بىر مۆجىزە ئىدى. چۈنكى، ئۇ كۆل سۈيىنى ئىچىپ، خەلق ئىچكۈدەك سۈت قالمىغان ۋاقىتتا، پۈتۈن خەلققە يەتكۈدەك سۈت بېرەتتى.»

ئۇلۇغ ئاللاھ ئۇ تۆگىنىڭ بىر مۆجىزە ئىكەنلىكىنى مۇنۇ سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىمەكتە:

﴿بۇ ئاللاھ ياراتقان چىشى تۆگە...﴾[2]

ئۇ نورمال تۆگە بولمىغاچقا، ئاللاھ ئۇنى : «ئاللاھ ياراتقان تۆگە» دېگەنىدى. يەنى ئۇ ئاللاھنىڭ مۆجىزىسى ئىدى.

ئاللاھ سالىھقا قەۋمىنى تۆگىگە زىيان ـ زەخمەت يەتكۈزمەسلىك، چېقىلماسلىق ياكى ئۇنى ئۆلتۈرۈپ قويماسلىققا ۋە ئۇنى ئاللاھنىڭ زېمىنىدا ئىختىيارى ئوتلاشقا قويۇپ بېرىشكە بۇيرۇشقا ئەمر قىلدى. ئاندىن، ئەگەر ئۇلار تۆگىگە بىرەر زىيان ـ زەخمەت يەتكۈزىدىغان بولسا، ئۇزلىرىنىڭ پات ئارىدا يېتىپ كېلىدىغان ئازابتىن ھالاك بولىدىغانلىقىنى ئاگاھلاندۇردى.

تۆگە تاغدىكى قۇرام تاشنىڭ ئىچىدىن چىققاندا، سەمۇد قەۋمى ھاڭ ـ تاڭ قالدى.

ئۇ بىر خاسىيەتلىك تۆگە بولۇپ، سۈتى مىڭلارچە ئەر ـ ئايال ۋە باللارغا يېتىپ ئاشاتتى. ئۇ بىر يەردە ياتسا، باشقا ھايۋانلار ئۇنىڭدىن نېرى قاچاتتى. ئۇنىڭ نورمال تۆگە ئەمەس، بەلكى ئاللاھنىڭ مۆجىزىسى ئىكەنلىكى مانا مەن دەپ بىلىنىپلا تۇراتتى. سالىھنىڭ قەۋمىنىڭ بەزىلىرى ئۇنىڭغا ئىشەندى، ئەمما كۆپىنچىسى جاھىللىق ۋە ئىنكار قىلىشتا چىڭ تۇردى. ئۇلار سالىھنى تاشلاپ، تۆگىگە كىرىشىپلا قالدى. ئۇنى يوقىتىشنىڭ پىلانلىرىنى سوقۇشقا باشلىدى.

---

[1] سۈرە ھۇد 64 ـ ئايەت.
[2] سۈرە ھۇد 64 ـ ئايەت.

www.munber.org

سۆيىقەستىنىڭ ھەر زامان قەۋمنىڭ كاتتىلىرى تەرىپىدىن پىلانلىنىشى ناھايىتى نورمال ئەھۋال ئىدى. بۇ قېتىممۇ، سەمۇد قەۋمىنىڭ تەكەببۇر كاتتىلىرى ئالدىمىزغا چىقماقتا.

ئۇلۇغ ئاللاھ ئەئراف سۈرىسىدە مۇنداق دەيدۇ:

﴿سەمۇدقا ئۇلارنىڭ قېرىندىشى سالىھنى (پەيغەمبەر قىلىپ) ئەۋەتتۇق. سالىھ ئۇلارغا: «ياد ئېتىڭلاركى، ئۇز ۋاقتىدا ئاللاھ سىلەرنى ئاد قەۋمىدىن كېيىن ئۇلارنىڭ ئورۇنباسارلىرى قىلدى، سىلەرنى (ھىجر) زېمىنىغا ئورۇنلاشتۇردى، ئۇنىڭ تۈزلەڭلىكلىرىگە ئىمارەتلەر سالدىڭلار، تاغلارنى تېشىپ ئۆيلەر ياسىدىڭلار. ئاللاھنىڭ نېئمەتلىرىنى ياد ئېتىڭلار، زېمىندا بۇزغۇنچىلىق قىلماڭلار!» دېدى. ئۇنىڭ قەۋمىنىڭ تەكەببۇر چوڭلىرى بوزەك قىلىنغانلارغا يەنى ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى مۆئمىنلەرگە: «سىلەر سالىھنى ئۇنىڭ پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەر دەپ بىلەمسىلەر؟» دېدى. ئۇلار: «بىز ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىكىگە ئەلۋەتتە ئىشىنىمىز» دېدى. ھېلىقى تەكەببۇرلار: «سىلەر ئىشەنگەنگە بىز ھەرگىز ئىشەنمەيمىز» دېدى﴾[1].

سالىھ مىللىتىگە بەكمۇ مۇلايىملىق بىلەن خىتاب قىلاتتى. ئۇلارنى يالغۇز ئاللاھقا ئىبادەت قىلىشقا؛ ئاللاھنىڭ ئۆزىنىڭ پەيغەمبەر ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاش ۋە دەۋاسىنىڭ دەلىلى بولسۇن ئۈچۈن مۆجىزە، يەنى چىشى تۆگە ياراتقانلىقىنى ئويلاپ كۆرۈشكە چاقىراتتى. ئۇلاردىن تۆگىنىڭ ئاللاھنىڭ زېمىنىدا ئىختىيارى ئوتلىشىغا قويۇۋېتىشىنى ئۆتۈندى. ئەسلىدە پۈتۈن دۇنيا ئاللاھنىڭ ئەمەسمۇ؟ ئۇلارنى ئۆزلىرىگە ئاللاھنىڭ ئازابى كەلمەسلىكى ئۈچۈن تۆگىگە زىيان ـ زەخمەت يەتكۈزمەسلىكىنى ئاگاھلاندۇردى. ئاندىن ئۇلارنىڭ دىققىتىنى ئاللاھنىڭ ئۇلارغا بەرگەن نېئمەتلىرى ئۈستىگە تارتىپ، ئاد قەۋمىدىن كېيىن ھىجر ۋادىسىغا ئۇلارنى ئورۇنلاشتۇرغانلىقىنى، تاغلارنى ئويۇپ ئۆي ياساش قۇدرىتىگە ئىگە قىلغانلىقىنى، نېئمەت، رىزىق ۋە كۈچ ـ قۇۋۋەت ئاتا قىلغانلىقىنى چۈشەندۈردى.

سالىھ شۇنچە كۆپ چۈشەندۈرگەن بولسىمۇ، قەۋمى يەنىلا ئاجايىپ ـ غارايىپ جاۋابلارنى بەردى.

ئۇلار سالىھنىڭ سۆزلىرىگە قۇلاق سالماي، ئۇنى تەرك ئەتتى.

سالىھقا ئىشەنگەنلەرگە يۈزلىنىپ، ئۇلارنى مەسخىرە قىلغان ھالدا مۇنداق دەپ سورىدى: «سىلەر سالىھنى ئۇنىڭ پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەر دەپ بىلەمسىلەر؟»

[1] سۈرە ئەئراف 73 ـ 76 ـ ئايەتكىچە.

www.munber.org

ئۇلار تۆگە مۆجىزىسىنى كۆرۈپ تۇرۇپ، مەسخىرىلىك سۆزلىرى بىلەن شۇنداق تۇترۇقسىز سوئال سورىدى. سالىھقا ئىشەنگەن ئاجىز كىشىلەر: «بىز ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىكىگە ئەلۋەتتە ئىشىنىمىز» دەپ جاۋاب بەردى.

مۆئمىنلەر ئۇلارغا ئىككى بىسلىق جاۋاب بەردى.

مۆئمىنلەرنىڭ جاۋابى قەۋم چوڭلىرىنى تېخىمۇ قىيىن ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويىدى. كاتتىلار سالىھنىڭ ئاللاھ تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەنلىكىدىن شۈبھىلىنەتتى. ئەمما مۆئمىنلەر ئۆزلىرىنىڭ سالىھ ئېلىپ كەلگەن ‹ھەق دەۋاسى›غا ئىشىنىدىغانلىقىنى ئېيتتى.

سالىھ ئېلىپ كەلگەن ‹ھەق دەۋا› بىلەن تۆگىنىڭ ئارىسىدا ھېچقانداق باغلىنىشلىق مۇناسىۋىتى يوق ئىدى. مۆجىزە پەقەت ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىكى ۋە دەۋىتى بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئىدى. مۆئمىنلەر: «بىز ئۇ ئېلىپ كەلگەن ‹ھەق دەۋا›غا ئىشىنىمىز» دېدى، ئەمما: «بىز ئۇنىڭ تۆگىسىگە ئىشىنىمىز» دېمىدى. ئۇلارغا تۆگىنىڭ ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىكىنىڭ دەلىلى ئىكەنلىكىنى ئېيتمىدى. مۆئمىنلەر سالىھنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى بۇ مۆجىزىدىنمۇ ئەۋزەل كۆرگەنىدى.

دەل شۇ يەرگە كەلگەندە، قەۋم چوڭلىرى تەكەببۇرلۇق قىلدى ۋە ئۆزلىرىنىڭ گۇناھ ئۆتكۈزگەنلىكى بىلەن ماختاندى. ئۆتكۈزگەن گۇناھى بىلەن ماختىنىش كاپىر ۋە تەكەببۇرلارغا خاستۇر.

﴿تەكەببۇرلار: «سىلەر ئىشەنگەنگە بىز ھەرگىز ئىشەنمەيمىز» دېدى﴾[1].

تەكەببۇرلارنىڭ بۇنىڭغا ئوخشاش مەسخىرە، مەغرۇرلۇق ۋە غەزەپ ئارىلاشقان سۆزلىرىدىن ئوبيېكتىپ دەلىل ئىزدەش مۇمكىن ئەمەس. ئۇلار پەقەت ئىمان ئېيتىشنى رەت قىلماقتا، چۈنكى، بۇ ھەقتە ئۇلارغا تولۇق ھۆرلۈك بېرىلگەن.

...

سەمۇد شەھرىنى قاراڭغۇلۇق باستى.

تاغلار ئىچىگە ئويۇلغان ئۆيلەرنى قۇچاقلىغان ھالدا قەد كۆتۈرۈپ تىك تۇراتتى. كورۇنۇشتە، ھېچكىم ئۇلارغا زىيان - زەخمەت يەتكۈزەلمەيتتى. تاغ ئىچىگە ئويۇلغان ئەڭ چوڭ ئۆيلەردىن بىرىگە مەشئەللەر يېقىلدى. ھالقىسىمان بولۇپ ئولتۇرغانلارغا شاراب تارتىلدى.

بۇ مۇھىم يىغىلىشقا قەۋم كاتتىلىرىنىڭ ھەممىسى ئىشتىراك قىلغانىدى. يىغىلىش باشلاندى. ئىنكار قىلغۇچى كاتتىلاردىن بىرى سۆز باشلاپ مۇنداق دېدى:

﴿ئارىمىزدىكى (بىزگە ئوخشاش) بىر ئادەمگە ئەگىشەمدۇق؟ (ئۇنداق قىلساق) ئۇ چاغدا بىز ھەقىقەتەن گۇمراھلىققا ۋە ساراڭلىققا مۇپتىلا بولىمىز﴾[1].

---

[1] سۈرە ئەئراف 76 - ئايەت.

www.munber.org

يەنە بىرى مۇنداق دېدى:

﴿ئارىمىزدىن ئۇنىڭغا ۋەھيى نازىل قىلىندىمۇ؟ ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس، ئۇ يالغانچىدۇر، مۇتەكەببىردۇر﴾[2].

شاراب قەدەھلىرى يەنە بىر قېتىم ئايلاندى. ئۇلارنىڭ سۆزلىرى سالىھتىن تۆگىگە يۆتكەلدى.

بىرى مۇنداق دېدى: «ياز كەلسە، ئۇ تۆگە ئەڭ سالقىن يەرنى تاللاپ ياتىدۇ، باشقا ھايۋانلار ئۇنىڭدىن قورقۇپ، ئىسسىق يەرلەرگە قاچىدۇ».

يەنە بىرى: «قىش بولسا، بۇ تۆگە ئەڭ ئىسسىق يەردە ياتىدۇ. بىزنىڭ ھايۋانلىرىمىز ئۇنىڭدىن قورقۇپ، سوغۇق يەرلەرگە قاچىدۇ ۋە كېسەل بولىدۇ» دېدى.

شاراب قەدەھلىرى ئايلىنىۋەردى. قەدەھلەر ئۇلارنىڭ قوللىرىدا پۇلاڭلاپ تۇراتتى. ئارىلىرىدىن ئەقلىگە پىكىر كەلگەن بىرى ناخشىچىنى توختاشقا بۇيرىدى. ئەتراپنى جىمجىتلىق باستى. ئۇ بېشىنى ئالدىغا ئېگىپ چوڭقۇر پىكىر يۈرگۈزگەن قىياپەتتە بىرئاز ئويلىنىۋالغاندىن كېيىن، ئارقا ـ ئارقىدىن ئىككى قەدەھ كۆتۈرۈۋەتتى ۋە مۇنداق دەپ كۆسۈلدىدى: «بۇنىڭ بىرلا چارىسى بار».

ئەتراپىدىكىلەر ئۇ چارىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى سورىدى. ئۇ: «سالىھنى كۆزىمىزدىن يوق قىلىمىز. ئاۋۋال تۆگىسىنى، ئاندىن ئۇنى ئۆلتۈرىمىز» دېدى. بۇ، كاپىرلارنىڭ بۇرۇندىن تارتىپ قىلىپ كېلىۋاتقان (كلاسسىك قىلمىش)ى بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئىنسانلار يارىتىلغان دەسلەپكى مەزگىللەردىن بېرى قوللىنىپ كېلىۋاتقان قورالى ئىدى. ئەلمىساقتىن بېرى، ئۇلار ئەقىل، پىكىر، مۇنازىرە، دەلىللەرگە ئېسىلماي، دەرھال قورالغا ئېسىلىپ، كۆزىگە سىغمىغاننى ئۆلتۈرۈپ كەلگەن.

بۇ، ئۇلارغا نىسبەتەن ئەڭ ئىشەنچلىك چارە بولۇپ، ئۆلتۈرۈش ـ مەسىلىنى تۈپ يىلتىزىدىن ھەل قىلىپ، ئۇنى تۈپىراقا كۆمۈۋېتەتتى.

سالىھ ۋە ئۇنىڭ تۆگىسى ھەققىدىكى پاراڭ قىزىپ كەتتى. ئارىلىرىدىن مەست بولغۇدەك دەرىجىدە شاراب ئىچمىگەن بىرى: «سالىھ بىزنى: تۆگىگە زىيان ـ زەخمەت يەتكۈزمەڭلار. بولمىسا ئازابقا دۇچار بولىسىلەر! ـ دەپ ئاگاھلاندۇرغانىدى» دېدى.

ئەتراپىدىكىلەر ئۇنىڭغا يەنە ئىككى قەدەھ سۇنۇپ، ئىشنى تۈگەتتى. سالىھ ھەققىدىكى پاراڭ تېخىمۇ يۇقىرى كۆتۈرۈلدى:

ـ سالىھنىڭ كاساپىتىدىن ھەممىمىز بالاغا قالدۇق.

ـ ئۇ ۋە ئۇنىڭ تۆگىسى...

---

[1] سۈرە قەمەر 24 ـ ئايەت.
[2] سۈرە قەمەر 25 ـ ئايەت.

www.munber.org

ـ ئۇنىڭ ئەتراپىدىكىلەر...

ـ ئەڭ ياخشى چارە ئۇنى ئۆلتۈرۈش.

ـ ئاۋۋال تۆگىنى، ئاندىن ئۇنى ئۆلتۈرىمىز.

ـ ئۇنى كىم ئۆلتۈرىدۇ؟

بۇ سوئال ئۇلارنىڭ ئارىلىرىدا باشسىز جەسەتتەك بولۇپ قالدى (يەنى جاۋابسىز قالدى). بىر پەس جىمجىتلىقتىن كېيىن ئارىدىن بىرى: «مەن ئۇنى ئۆلتۈرەلەيدىغان ئادەمنى بىلىمەن» دېدى.

سورۇن ئەھلى قاتتىق خۇشال بولۇشتى ۋە ئۇنىڭ ئىسمىنى قايتا ـ قايتا ئېغىزغا ئېلىشتى. ئۇ، شەھەرنىڭ ئەڭ مۇشتۇمزورى بولۇپ، ھاراق ـ شاراپسىز كۈنى ئۆتمەيدىغان بىرى ئىدى. ئۇ مەست بولۇپ قالغاندا، ئالدىغا ئۇچراپ قالغاننىڭ جېنىغا ئۇۋال! كاتتىلار ئۇنىڭ ياردەمچىلىرى (ئادەم ئۆلتۈرۈش ئۈچۈن) بار ـ يوقلۇقىنى سورۇشتە قىلدى ۋە ئۇنىڭ شەھەردە بىر قانچە ھەققەمسايىسى بارلىقىنى ئۇقتى.

﴿شەھەردە (يەنى ھىجردە) يەر يۈزىدە بۇزغۇنچىلىق قىلىدىغان، ئىسلاھ قىلمايدىغان توققۇز نەپەر كىشى بار ئىدى﴾①.

بۇلارنىڭ ھەممىسى قانخور لۈكچەكلەر بولۇپ، شەھەرنىڭ ئەڭ مەشھۇر جىنايەتچىلىرى ئىدى.

جىنايەتنىڭ ۋاقتى ۋە ئورنى بېكىتىلدى. كېچە قازاننى دۈم كۆمتۈرۈپ قويغاندەك قاراڭغۇ ئىدى.

تراگېدىيە كېچىسى يېتىپ كەلدى.

...

خاسىيەتلىك تۆگە بوتىلىقىنى باغرىغا باسقان ھالدا ياتاتتى. بوتىلاق توختۇپ كەتكەچكە، ئانىسىنىڭ تېنىغا يېپىشىپ ئىسسىنۋاتاتتى.

توققۇز نەپەر لۈكچەك قىلىچ ۋە ئوقلىرىنى تەييارلاپ، كېچە قاراڭغۇلۇقىدا يولغا چىقتى. باشلىقى شارابنى كۆپ ئېچىۋەتكەچكە، يېنىدىكىنى تونۇيالمىغۇدەك دەرىجىدە مەست ئىدى.

﴿ئۇلار بۇرادىرىنى (تۆگىنى ئۆلتۈرۈشكە) چاقىردى. ئۇ قىلىچىنى ئېلىپ تۆگىنى بوغۇزلىدى﴾②.

① سۈرە نەمل 48 ـ ئايەت.
② سۈرە قەمەر 29 ـ ئايەت.

www.munber.org

توققۇز لۈكچەك تۆگىگە ئېتىلدى. تۆگە ئورنىدىن تۇردى. بوتىلاقمۇ قورقۇپ كېتىپ ئورنىدىن تۇردى.

تۆگىنىڭ قانلىرى ئاقتى، بوتىلىقمۇ ئۆلتۈرۈلدى.

هەزرىتى سالىھ بۇ ئىشتىن خەۋەر تېپىپ، دەرغەزەپ هالدا قەۋمىنىڭ يېنىغا باردى. ئۇلارغا: «مەن سىلەرنىڭ تۆگىگە زىيان ـ زەخمەت يەتكۈزمەسلىكىڭلارنى ئېيتمىغانمىدىم؟» دەپ سورىدى. ئۇلار: «بىز تۆگىنى ئۆلتۈردۇق. بىزگە كېلىدىغان ئازابنى دەرهال كەلتۈرگىن! بۇنىڭغا كۈچۈڭ يەتسە، ـ ئەلۋەتتە! سەن ئۆزەڭنىڭ ئاللاھ تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەر ئىكەنلىكىڭنى ئېيتمىغانمىدىڭ؟» دېدى.

سالىھ قەۋمىگە:

﴿ئۆيۈڭلاردا (هاياتلىقتىن) ئۈچ كۈن بەهرىمەن بولۇۋېلىڭلار. بۇ ۋەدە يالغان ئەمەس﴾[1] دېدى.

سالىھ قەۋمىنىڭ يېنىدىن ئايرىلدى، ئىش تۈگىدى. ئاللاھ ئۇنىڭغا قەۋمىنىڭ ئۈچ كۈندىن كېيىن هالاك بولىدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

تۆگە ئۆلتۈرۈلگەن ۋاقىتتا، ئۈچ قېتىم چوڭقۇر نەپەس ئالغانىدى.

سەمۇد قەۋمى سالىھنىڭ سۆزلىرىنى مەسخىرە قىلغان ۋە ئازابنى كۈتكەن هالدا ئۈچ كۈننى ئۆتكۈزدى. تۆتىنچى كۈنى سەھەردە، ئاسمان يېرىلىپ، تاغلارنىڭ ئۈستىگە قاتتىق چىرقىرىغان بىر ئاۋاز چۈشتى. ئۇ يەردىكى هەممە نەرسە هالاك بولدى. يەر قاتتىق تەۋرەپ، ئۈستىدىكى هەممە نەرسە قېتىپ قالدى.

بۇ بىر قاتتىق ئاۋاز ئىدى. ئاۋاز باشلىنىپ ئاخىرلاشقىچە، سەمۇد قەۋمى پۈتۈنلەي هالاك بولغانىدى.

ئۇلۇغ ئاللاھ قەمەر سۈرىسىدە مۇنداق دەيدۇ:

﴿بىز هەقىقەتەن سىناش ئۈچۈن ئۇلارغا چىشى تۆگىنى ئەۋەتىمىز، (ئى سالىھ!) ئۇلارنى (يەنى ئۇلارنىڭ نېمە قىلارىنى) كۈتكىن، (ئۇلارنىڭ ئەزىيەتلىرىگە) سەۋر قىلغىن! سۇنىڭ ئۇلار بىلەن تۆگىنىڭ ئارىسىدا بۆلۈنگەنلىكىنى، قايسىسىنىڭ نۆۋىتى كەلسە، شۇنىڭ هازىر بولىدىغانلىقىنى ئۇلارغا ئۇقتۇرۇپ قويغىن. ئۇلار بۇرادىرىنى (تۆگىنى ئۆلتۈرۈشكە) چاقىردى. ئۇ قىلىچىنى ئېلىپ تۆگىنى بوغۇزلىدى. مېنىڭ ئازابىم ۋە ئاگاهلاندۇرۇشلىرىم قانداق ئىكەن! شۈبهىسىزكى، بىز ئۇلارغا قاتتىق بىر ئاۋازنى ئەۋەتىپ (هالاك قىلىش بىلەن) ئۇلارنى قوتان ياسىغۇچىنىڭ تاشلاندۇق شاخ ـ شۇمبىلىرىدەك قىلىۋەتتۇق﴾[2].

---

[1] سۈرە هۇد 65 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[2] سۈرە قەمەر 27 ــ 31 ـ ئايەتكىچە.

www.munber.org

ئۇلار نېمە ئىش بولغانلىقىنى ئاڭقىرالمايلا ھالاك بولدى.

ھەزرىتى سالىھقا ئىمان ئېيتقانلار بولسا، ئۇنىڭ بىلەن ئۇ يەردىن ئايرىلدى ۋە قۇتۇلۇپ قالدى.

* * * * *

www.munber.org